

نور نامه مرکز بین المللی میکروفیلم نور

بسم الله الرحمن الرحيم

الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ
قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

با غم و اندوه بسیار و تأثر فراوان، حادثه ناگوار و غمبار درگذشت شهادت گونه مجاهد خستگی ناپذیر، عالم عامل، خدوم ملت شریف ایران و خادم الرضا، رئیس جمهوری اسلامی ایران حضرت حجه الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر سید ابراهیم رئیسی جعله الله جنه المثواه و دیگر عزیزان همراه ایشان را به پیشگاه حضرت ولی عصر ارواحنا فداه و محضر مقام معظم رهبری و ملت شریف و عزیز ایران و خانواده مکرم شهدای این ضایعه تسلیت عرض می نمایم.

امیدواریم که جمع سفرکرده بر سفره سلطان سریر ارتضا ابوالحسن الامام علی بن موسی الرضا علیه آلاف التحية و الثناء متنعم باشند.

مرکز بین المللی میکروفیلم نور

فهرست مطالب

- ۱- سخن مدیر مرکز با خوانندگان
- ۲- معرفی مرکز
- ۳- مروری بر خبرهای مهم گذشته
- ۴- تفاهم نامه های همکاری
- ۵- تدوam هنر قدسی
- ۶- دوره های آموزشی مرکز
- ۷- گزارش برگزاری کارگاه آموزش سیاق و سند شناسی در حیدرآباد
- ۸- اسناد خلیج فارس در آرشیو ملی هند
- ۹- اخبار برون مرزی مرکز
- ۱۰- کتابخانه های شبه قاره
- ۱۱- معرفی تارنمای «فهرست»
- ۱۲- سفرنامه تلنگانه (قسمت اول)

مرکز بین المللی میکروفیلم نور
Noor International Microfilm Centre

خبرنامه فصلی مرکز بین المللی میکروفیلم نور، شماره نخست، بهار ۱۴۰۳

سخن مدیر مرکز با خوانندگان

کتابخانه ها و مراکز اسنادی مخازن حافظه جمعی بشوند و عدم توجه به آنها به معنای از دست رفتن تاریخ، فرهنگ و دانش ملت ها است. هر چند در طوفان حوادث و در گذر زمان به علل گوناگون سهم زیادی از این گنجینه های عظیم و دست آوردهای فکری اندیشمندان و بزرگان از بین رفته است، اما حفظ، نگهداری و نشر میراث وظیفه هر قوم و ملت در هر عصر و زمان است. بر این اساس در سال ۱۳۶۴ به امر «مقام معظم رهبری» به منظور پاسداری از زبان فارسی و حفظ میراث شیعی ایرانی-اسلامی، مرکزی در هند در محل خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران تأسیس شد تا ضمن مستندنگاری، نگاهداشت و معرفی منابع دست اول، بستری برای نشر میراث مکتوب مشترک ایران و هند فراهم سازد. تا کنون علاوه بر کشور هند که میراث دار علم، دانش و هنر ایرانی اسلامی است، این مرکز موفق به تأسیس دیگر پایگاه ها در سایر کشورها گردیده است. خبرنگار مرکز بین المللی میکروفیلم نور، با هدف اطلاع رسانی فعالیت های درون سازمانی این مرکز و اخبار مرتبط با میراث مکتوب ایرانی-اسلامی منتشر می شود.

مهدی خواجه پیری
مدیر مرکز بین المللی میکروفیلم نور

قطعه خوشنویسی مثنوی بسم الله از عبدالرحمن جامی به رقم محمد علی عرف الدوله خان خوش رقم رامپوری، ۱۳۳۷ هجری، از مجموعه موزه ملی، دهلی نو

هدف اصلی مرکز بین المللی میکروفیلم نور حفظ و تسهیل در دسترسی به میراث مکتوب و منابع کهن خطی است.

مرکز بین المللی میکروفیلم نور

آغاز فعالیت علمی و فرهنگی مرکز بین المللی نور مقارن با چهارصدمین سال درگذشت علامه شهید قاضی نورالله شوشتری (۹۵۶-۱۰۱۹ ه.ق) محدث، متکلم، ادیب و شاعر ایرانی در هند بود. به پاس خدمات این عالم بزرگ عنوان مؤسسه «مرکز بین المللی میکروفیلم نور» انتخاب شد. فعالیت مرکز نور در حوزه حفظ، معرفی و احیاء میراث شیعی و ایرانی-اسلامی تعریف شده است. بخش ها و ادارات مرکز بین المللی میکروفیلم نور عبارتند از: بخش دیجیتال سازی، فهرست نویسی، چاپ نسخه همانند، اداره حفظ و مرمت، بخش انسب و رجال، دانشنامه اسلامی، کارگاه هنر اسلامی و بخش آموزش.

ساختمان مرکز بین المللی میکروفیلم نور در خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران در دهلی نو

اهداف مرکز

- شناسایی، گردآوری، حفظ و صیانت از میراث مکتوب جهان اسلام و ایران؛
- تسهیل در دسترسی پژوهشگران و محققان به میراث مکتوب؛
- آموزش، آگاه سازی و ارتقاء دانش مرتبط با میراث مکتوب؛
- حمایت از پروژه های پژوهشی مرتبط با میراث مکتوب؛
- معرفی علمای شیعی ایرانی و اسلامی و آثار ایشان؛
- صیانت، حفظ و احیاء آثار و میراث هنری ایرانی-اسلامی در دیگر کشورها به ویژه در حوزه کتابت و کتاب آرایی.

پروژه دیجیتال سازی اسناد فارسی آرشیو تلنگانه در

شهر حیدرآباد هند (۱۴۰۱)

پس از سال‌ها انتقاد فراوان پژوهشگران و رسانه‌های هند از عملکرد دولت در عدم رسیدگی و حفاظت از اسناد تاریخی مهم موجود در آرشیو ایالت تلنگانه، تفاهم‌نامه‌ای میان وزارت فناوری اطلاعات و ارتباطات هند و جمهوری اسلامی ایران به نمایندگی مرکز بین المللی میکرو فیلم نور جهت حفظ و بهره‌برداری از ۳۳ میلیون سند این بایگانی امضاء شد. خبر تفاهم ایران و هند در ۴۳ رسانه‌ی مطرح هند به زبان‌های انگلیسی، تلگو، هندی و اردو منتشر شد که از این میان ۱۶ رسانه به زبان انگلیسی، ۱۴ رسانه به زبان تلگو، ۷ رسانه اردو و ۶ رسانه به زبان هند می‌باشد.

آرشیو مرکزی ایالت تلنگانه با در دست داشتن بیش از ۴۴ میلیون سند به جای مانده از دوره‌های مختلف به ویژه حکومت‌های شیعی همچون گورکانیان، قطب شاهیان و آصف‌جاهیان اسلامی در ایرانی داشتند در هند به عنوان آرشیو مادر شناخته می‌شود و بسیاری از مراکز اسناد آرشیوی و ام‌دار این مرکز بشمار می‌روند.

مروری بر خبرهای مهم گذشته

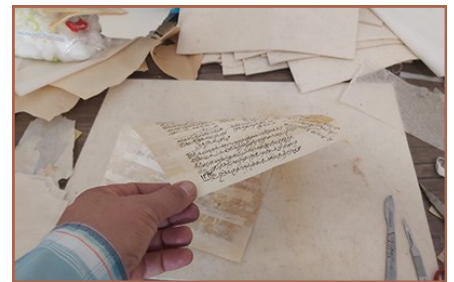
شرایط نگهداری خطی در آرشیو تلنگانه

حضور سفیر محترم جمهوری اسلامی ایران، جناب آقای دکتر چگنی و آقای دکتر خواجه پیری و خانم زینه پروین مدیر آرشیو برای امضای تفاهم نامه آرشیو مرکزی ایالت تلنگانه

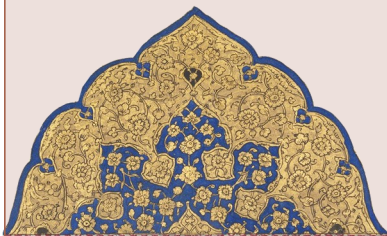
دیجیتال سازی نسخ خطی فارسی کتابخانه و موزه هزاردواری (هزار دروازه) در مرشدآباد هند در سال ۱۴۰۱

تفاهم نامه همکاری با آستان قدس رضوی در راستای مرمت اسناد و کتب موجود در آستان قدس رضوی در سال ۱۴۰۰

تفاهم نامه همکاری برای مرمت اسناد بین مرکز بین المللی میکروفیلم نور و سازمان اوقاف و امور خیریه در سال ۱۴۰۰

بازتاب خبر تفاهم نامه آرشیو تلنگانه در رسانه‌های ایرانی

دیجیتال سازی، فهرست نویسی و مرمت نسخ خطی

موزه باستان شناسی دولتی تلنگانه

موزه باستان شناسی حیدرآباد با امضای تفاهنامه‌ای بین سازمان میراث فرهنگی تلنگانه و مرکز بین‌المللی میکروفیلم نور، رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران در دهلی، جانی دوباره خواهد گرفت. این تفاهم نامه در حضور خانم شایلاجا رامایر قائم مقام وزیر جوانان و گردشگری ایالت تلنگانه، خانم باهارتی هولیکاری، مدیر سازمان میراث فرهنگی و دکتر مهدی خواجه پیری، مدیر مرکز بین‌المللی میکروفیلم نور، به امضا رسید.

امضای تفاهم نامه موزه باستان شناسی تلنگانه با حضور خانم شایلاجا رامایر قائم مقام وزیر جوانان و گردشگری ایالت تلنگانه، خانم باهارتی هولیکاری، مدیر سازمان میراث فرهنگی و دکتر مهدی خواجه پیری، مدیر مرکز بین‌المللی میکروفیلم نور.

موزه باستان شناسی حیدرآباد با بیش از ۳۰ هزار اثر نفیس، از جمله نسخه‌های خطی بی‌نظیر، نقشه‌های کهن، کتیبه‌ها، سکه‌ها، مینیاتورها و اسناد، گنجینه‌ای بی‌مانند از تاریخ و فرهنگ را در خود جای داده است.

دیجیتال سازی، فهرست نویسی و مرمت نسخ خطی کتابخانه مرکزی دانشگاه همدرد

دانشگاه همدرد به عنوان یکی از دانشگاه‌های پیشرو در هند، تفاهم نامه‌ای با مرکز بین‌المللی میکروفیلم، نور سفارت جمهوری اسلامی ایران در دهلی نو امضا کرد. هدف از این تفاهم نامه مرمت دیجیتالی کردن و فهرست نویسی نسخ خطی، فارسی اردو و عربی موجود در کتابخانه مرکزی حکیم محمد سعید دانشگاه همدرد است. این کتابخانه با بیش از ۲۰۰ هزار منبع از جمله ۳۰ هزار کتاب نادر و ۳۴۱۵، مجله گنجینه‌ای از دانش را در خود جای داده است از جمله گنجینه‌های این کتابخانه مجموعه‌ای بینظیر از بیش از ۴۰۰۰ هزار نسخه خطی نفیس به زبانهای فارسی عربی و اردو در حوزه‌های مختلف به خصوص مطالعات اسلامی طب و علوم پزشکی است.

امضای تفاهم نامه با دانشگاه همدرد با حضور دکتر ایرج الهی سفیر جمهوری اسلامی ایران در هند، دکتر افشار عالم رئیس دانشگاه جامعه همدرد و دکتر مهدی خواجه، پیری رئیس مرکز بین‌المللی میکروفیلم نور و دکتر ام سکندر معاون آموزش دانشگاه جامعه همدرد به امضا رسید.

موزه باستان شناسی دولتی تلنگانه

دانشگاه همدرد دهلی

تداوم هنر قدسی

کارگاه هنر اسلامی مرکز بین المللی میکرو فیلم نور

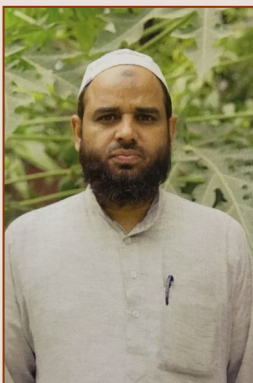
عبدالقادر دهلوی، خوشنویس

بخش هنر اسلامی مرکز بین المللی میکرو فیلم نور در سال ۱۳۷۶ با هدف صیانت از هنرهای اسلامی مرتبط با میراث مکتوب و توانمندسازی هنرمندان این حوزه تأسیس شد. در طول این سال ها، بسیاری از نگارگران، خوشنویسان و تذهیب‌نگاران هندی در این مرکز فعالیت داشته اند و آثار هنری فراوانی شامل قرآن های دست نویس نفیس، ادعیه، شاهنامه مصور، شجره نامه و جلد های سنتی خلق کرده اند. این آثار در قالب نمایشگاه‌هایی در مراکز فرهنگی- هنری هندوستان به معرض نمایش گذاشته شده‌اند. آثار هنری این مرکز بر پایه هنرهای سنتی هند و با هدف حفظ و حمایت از این میراث ارزشمند خلق شده‌اند. در همین راستا نمایشگاه تداوم هنر قدسی بر پایه کتابی با همین عنوان که بیشتر به اهتمام مرکز نور چاپ شده بود به مدت پنج روز از تاریخ ۲۴ تا ۲۸ ماه مبارک رمضان در اردیبهشت ماه سال ۱۴۰۱ در ضلع غربی موزه سالار جنگ حیدرآباد هند برپا شد.

در راستای احیاء سنت کتابت قرآن کریم در هند و حمایت از این میراث ارزشمند، مجموعه بی نظیری از قرآن کریم در مرکز بین المللی میکروفیلم نور توسط هنرمندان هندی خلق شده است.

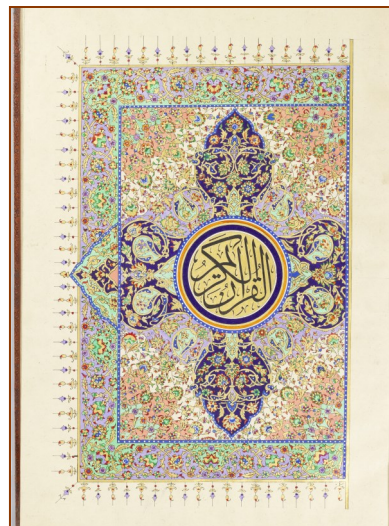
سید ابو حیدر زیدی، خوشنویس

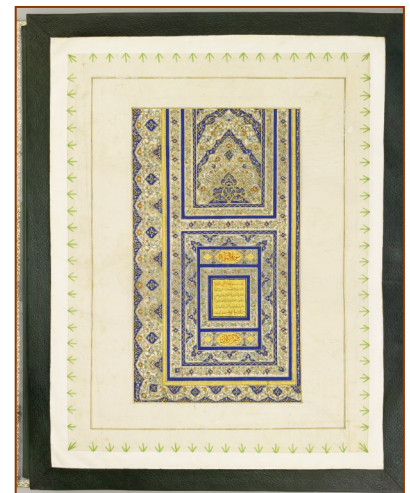
شمیم احمد بجنوری، خوشنویس

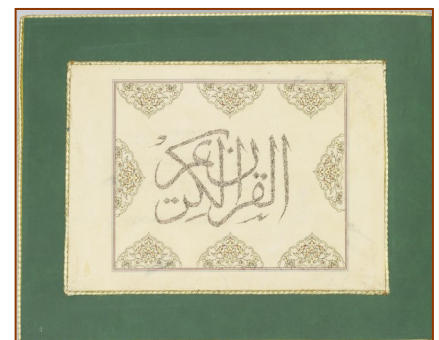
طومار قرآن کریم به خط غبار با سرلوح مذهب و قاب بندی در متن بر روی پوست

صفحه نخست مصحف قرآن کریم به خط ابوبکر القاسمی الهندی، رمضان ۱۴۳۰ ه.ق. همه سطرهای قرآن با حرف الف آغاز می شود.

صفحه نخست مصحف قرآن کریم به خط نسخ شمیم احمد بجنوری بر روی پوست دور دوز با تذهیب

مصحف قرآن کریم به خط غبار و ثلث ممتاز علی تونکی و تذهیب بر روی پوست

دوره های آموزشی مرکز بین المللی میکروفیلم نور

یادداشت

امید علیپور علیایی

از تاریخ ۱ مرداد ۱۴۰۱ تا ۳ خرداد ۱۴۰۳، مرکز بین المللی میکروفیلم نور با مشارکت حوزه علمیه قم و جامعه المصطفی اقدام به برگزاری شش دوره تخصصی با عنوان آشنایی با نسخ خطی و کهنه چاپ ها نمود. این دوره ها با محوریت موضوعات متنوعی همچون فهرست نگاری نسخ خطی و چاپ سنگی، مرمت آثار، نسخ خطی و اسناد، خطاطی و خط شناسی، خط سیاق، رجال شناسی و القاب، کتاب شناسی و تصحیح متون، مهر شناسی و مهر خوانی، و دیجیتال سازی مخطوطات و اسناد برگزار گردید. هدف از این دوره ها، تربیت نیروی متخصص و ارتقای دانش پژوهشگران و علاقه مندان به حوزه نسخ خطی و اسناد تاریخی است تا بتوانند به صورت علمی و دقیق به مطالعه، حفظ و مرمت این آثار ارزشمند بپردازند.

کلاس فهرست نویسی نسخه های چاپ سنگی و کهنه چاپ ها با حضور مجید غلامی جلیسه

مرکز بین المللی میکروفیلم نور به منظور ارتقاء آگاهی، شناسایی، حفظ و صیانت از میراث مکتوب ایرانی-اسلامی بهره گیری بهینه از امکانات موجود، دوره های مختلف آموزشی برگزار می کند.

ضرورت برگزاری این دوره ها از آن جهت است که نسخ خطی و اسناد تاریخی، بخشی از هویت فرهنگی و تاریخی ایران را تشکیل می دهند و حفظ و نگهداری آن ها برای نسل های آینده از اهمیت ویژه ای برخوردار است. با آموزش تخصصی در زمینه های مختلف، پژوهشگران می توانند به بهترین نحو ممکن به حفاظت و احیای این میراث گران بها بپردازند. همچنین، به پژوهشگران این امکان را می دهد تا تحقیقات عمیق تری در زمینه تاریخ و فرهنگ ایران انجام دهند و اطلاعات ارزشمندی را از دل این اسناد استخراج کنند. برگزاری این دوره ها نه تنها به حفظ و نگهداری آثار فرهنگی کمک می کند، بلکه موجب افزایش آگاهی و شناخت جامعه نسبت به اهمیت این میراث تاریخی می شود.

گزارش برگزاری کارگاه آموزش سیاق و سند شناسی در حیدرآباد

کارگاه آموزشی سیاق و سند شناسی با مشارکت دانشگاه اردو مولانا آزاد حیدرآباد هند و مرکز بین المللی میکروفیلم نور و همکاری کتابخانه آصفیه شرقی حیدرآباد به مدت سه روز از تاریخ ۲۴ تا ۲۶ آبان ۱۴۰۲ در تالار اجتماعات دانشکده زبان این دانشگاه برگزار شد.

کلاس مهر شناسی و مهر خوانی در اسناد تاریخی با حضور عماد شیخ الحکامی

در مراسم افتتاحیه این کارگاه پروفسور سید عین الحسن رئیس دانشگاه، پروفسور اشتیاق احمد معاون اجرایی، خانم دکتر عزیز بانو رئیس دانشکده زبان، دکتر مهدی خواجه پیری، رئیس مرکز بین المللی میکروفیلم نور، استاد اسدالله عبدلی آشتیانی سند شناس و مدرس سیاق، دکتر علی اکبر نیرومند نماینده مرکز میکروفیلم در حیدرآباد، دکتر سیده عصمت جهان رئیس بخش فارسی و مطالعات آسیای مرکزی به همراه دانشجویان و علاقه مندان حضور داشتند.

اسناد خلیج فارس در آرشیو ملی هند

یادداشت

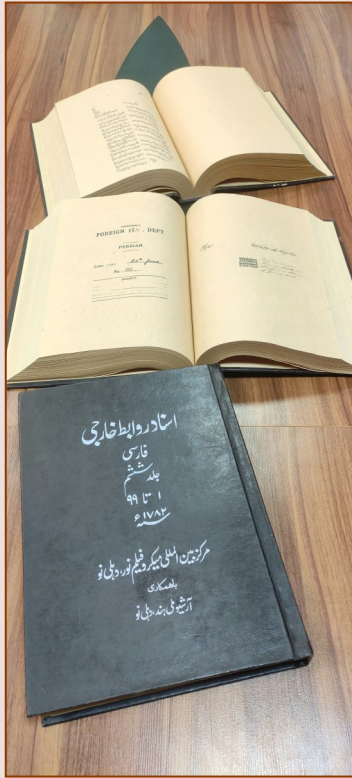
محمدرضا بهزادی

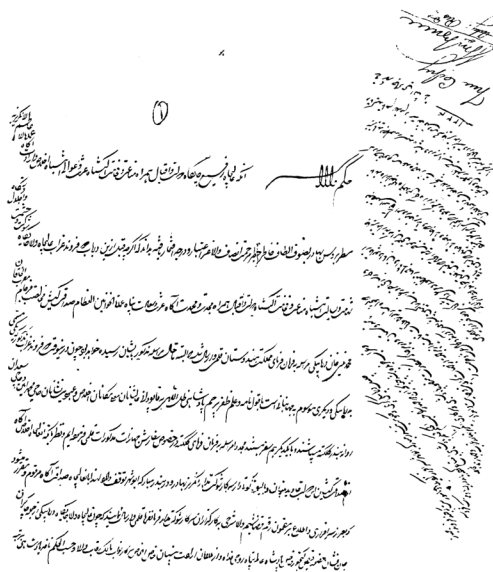
در میان مجموعه اسنادی که از آرشیو ملی هند در سالهای گذشته توسط مرکز بین المللی میکروفیلم نور دیجیتال سازی شده است بسیاری از اسنادها مربوط به معادلات سیاسی خلیج فارس است. با بررسی برخی از مجلدات اسناد روابط خارجی اسناد فارسی آرشیو ملی هند، و همچنین با نگاهی گذرا به بیشتر مجلدات این مجموعه، تعدادی از اسناد بسیار مهم مربوط به خلیج فارس در این مجلدات شناسایی گردید. در این میان، مجلدات سالهای ۱۷۹۰ تا ۱۸۱۳ میلادی، در برگیرنده اسناد بسیار مهمی از جا به جایی و سپس تعادل قوای اروپایی در برابر ایران در این آبراهه استراتژیک است. بیشتر این اسناد، نامه‌های مبادله شده میان نیروهای انگلیسی در دربار فرمانفرمای فارس و دربار تهران و تعدادی نیز گزارش‌های نادیده از نیروهای ایرانی تحت امر بریتانیا است. این اسناد در حقیقت حلقه مفقوده تثبیت قدرت و سپس بسط ید و نفوذ بریتانیا بر جای دیگر دولت‌های اروپایی در این منطقه است.

فصل مشترک اسناد، زبان فارسی و مکاتبات بین نیروهای انگلیسی و ایرانی و افراد مستقر در هندوستان به این زبان است. در حقیقت نگرش و گزارش یک دولت استعمارگر به زبان فارسی، نکته بسیار مهم در این اسنادها به شمار می‌آید. خلاصه محتوای یکی از این اسناد مرتبط با خلیج فارس بدین شرح است:

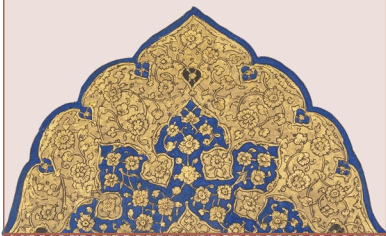
فرمان حسینعلی میرزای فرمانفرمای فارس به مستر بروسن بهادر (از همراهان سرجان ملکم) درباره دو فروند کشتی که توسط فرمانفرمای فارس به همراه محمد نبی خان دریابییگی روانه بندر کلکته شده بود. چنانکه در متن نامه آمده است نام این دو فروند کشتی یکی به نام دریابییگی و دیگری موسوم به جهانبانی بوده که با قول نامه و پرچم پادشاهی ایران و به کاپیتانی حاجی محمد امین خان و حاجی سعدان روانه بندر کلکته شده اند. این سند سفارش جهازات مذکور به فرمانفرمای کلکته است و به تاریخ شهر جمادی الثانی ۱۲۲۴ هجری نوشته شده است.

یک میلیون و دویست هزار سند فارسی روابط خارجی در آرشیو ملی هند توسط مرکز بین المللی میکروفیلم نور دیجیتال سازی و در قالب چهارصد جلد به صورت چاپ عکسی تهیه شده است.

حکم یا فرمان فرمانفرمای فارس به بالیوگری کمپانی هند شرقی در بوشهر و اطلاع از سفر کشتی‌های ایرانی به سمت کلکته

نمایشگاه خوشنویسی و کارگاه آموزشی مرمت نسخه‌های خطی در شهر آستانه قزاقستان

نمایشگاه خوشنویسی و کارگاه آموزشی مرمت نسخه‌های خطی به همت مرکز بین‌المللی میکروفیلم نور از تاریخ ۱۶ تا ۲۰ بهمن ۱۴۰۲ با حضور اساتیدی ایرانی در شهر آستانه قزاقستان برگزار شد. این برنامه با همکاری بخش فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران در قزاقستان با عنوان «هفته هنر خوشنویسی و مرمت میراث مکتوب» برپا شده است. آقای ژاندوس بلودیکوف رئیس مرکز نسخ خطی قزاقستان، آقای جوکار سفیر محترم و آقای متین رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و آقای دکتر خواجه پیری، مدیر مرکز بین‌المللی میکروفیلم نور و هیأت همراه در مراسم افتتاحیه این برنامه حضور داشتند. نمایشگاه خوشنویسی و کارگاه مرمت نسخه‌های خطی با هدف معرفی، حفظ و نگاهداشت میراث مکتوب ایرانی-اسلامی در شهر آستانه برگزار شد.

مراسم افتتاحیه هفته هنر خوشنویسی و مرمت میراث مکتوب در شهر آستانه

بازدید از مرکز اسناد دولتی

نخست وزیر ترکیه و کتابخانه سلیمانیه در استانبول

مرکز اسناد دولتی نخست وزیر ترکیه و کتابخانه سلیمانیه در بهمن ماه سال جاری میزبان مهدی خواجه پیری، مدیر مرکز بین‌المللی میکروفیلم نور و هیأت همراه بودند. مرکز اسناد دولتی نخست وزیر ترکیه ارزشمندترین آرشیو مرتبط با دوره عثمانی در ترکیه است. این آرشیو در بردارنده دفاتر، اسناد و سجلات فراوانی راجع به تشکیلات مرکزی دولت عثمانی و دبیرخانه‌های مختلف وابسته به آنها است. در طی این بازدید، آقای سوات اکیچی مدیر مرکز اسناد دولتی نخست وزیر ترکیه با دکتر خواجه پیری و دکتر دیده‌بان، رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در ترکیه و اساتید همراه حمید ملکیان و جعفریان ملاقاتی داشتند و بخش‌های مختلف مرکز اسناد را به ایشان معرفی کردند. در این ملاقات مباحثی جهت برگزاری فعالیت‌ها و برنامه‌های مشترک من جمله برگزاری دوره‌های آموزشی نسخه‌شناسی مطرح شد. در ادامه حضور در استانبول آقای دکتر خواجه پیری و هیأت همراه از کتابخانه سلیمانیه نیز برای دیدار و گفتگو در خصوص تبادل نسخه‌های دیجیتال کتب خطی بازدید کردند.

ملاقات آقای دکتر خواجه پیری با آقای سوات اکیچی مدیر مرکز اسناد دولتی

کارگاه آموزشی مرمت نسخه‌های خطی با حضور حمید ملکیان و حسینعلی جعفریان

Union Catalogue of Manuscripts from the Islamicate World

Search the catalogue of manuscripts from the Islamicate world

ADVANCED SEARCH

OR BROWSE BY

CLASSMARKS

WORKS

PEOPLE

SUBJECTS

More Search Options

Find items that match **all** of

Title

People

AND have these attributes

- Language >
- Century >
- Materials >
- Decoration >
- Digital facsimile online >
- Institution >
- Collection >

Sort results by **Relevance**

Start over Search

Search tips

- Select "match all" to require all fields.
- Select "match any" to find at least one field.
- Combine keywords and attributes to find specific items.
- Use quotation marks to search as a phrase.
- Use "+" before a term to make it required. (Otherwise results matching only some of your terms may be included).
- Use "-" before a word or phrase to exclude.
- Use "OR", "AND", and "NOT" to create complex boolean logic. You can use parentheses in your complex expressions.
- Truncation and wildcards are not supported - word-stemming is done automatically.

2. 27v-90r ff

Author: نذامی Nizāmī

Title: *Khusraw u Shirin*

Title: خسرو و شیرین

Language(s): Persian

f. 34r The elders pleading on behalf of Khusrau to Hurmuzd.

f. 36v Shāpūr watching a boy taking the portrait of Khusrau down

f. 40r Khusrau and Shirin together in bed.

f. 42r Khusrau watching Shirin bathing.

f. 46v Khusrau and Shirin meeting on the hunting ground.

f. 48v Khusrau killing the lion outside Shirin's tent.

f. 53r Battle between Khusrau and Bahram Chōbīn.

f. 57r Bārbād and Nigīsa entertaining Khusrau and Shirin.

f. 64v Shirin visiting Farhād on Mt. Bisitun.

References

For a more detailed description see Rieu 1876-83, page 572.

For a more detailed description see Titley 1977, page 136-137.

معرفی تارنمای نسخ خطی «فهرست»

«فهرست» نتیجه پروژه‌ای مشترک میان دانشگاه آکسفورد و کمبریج است که در سال ۲۰۰۹ آغاز شد. برای توصیف دقیق‌تر محتوای این فهرست از عبارت «نسخه‌های خطی جهان اسلام» استفاده شده‌است. مجموعه‌های غنی نسخه‌های خطی گواه تنوع زبانی، مذهبی و فرهنگی است که با عنوان جهان اسلام شناخته می‌شود.

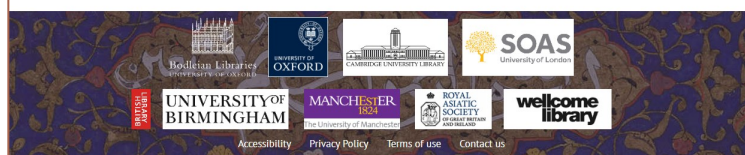
منابع این فهرست شامل نسخه‌های خطی کتابخانه‌های مشارکت‌کننده در بریتانیا که از اهمیت قابل توجهی برخوردار است. کتابخانه‌های شرکت‌کننده به‌طور انتخابی نسخه‌هایی از حوزه‌های موضوعی و با منشأ جغرافیایی مختلف، از قرن هفتم تا نوزدهم پس از میلاد را در این فهرست معرفی کرده‌اند. در واقع «فهرست» یک بانک اطلاعات برخط رایگان برای معرفی و توصیف نسخ خطی است. در صورتی که نسخه دیجیتال این کتب وجود داشته باشد، در کنار عنوان نسخه، لینک یا پیوندی برای ارتباط با موسسه‌ای که نسخه را در اختیار دارد و از طریق آن می‌توان نسخه دیجیتال را سفارش داد.

تمرکز اصلی این پلتفرم، ایجاد یک قالب پایدار بر مبنای طرح‌واره‌ای استاندارد برای ابر داده‌ی باز TEI/XML و ترکیب استانداردهای کتابخانه‌های منبع برای فهرست نویسی این منابع است. تعداد زیادی مدخل در «فهرست» با استفاده از «داده‌های قدیمی» محتوای فهرست‌های قدیمی یا تاریخی، فهرست‌های دستی و کاربرگ‌ها ایجاد شده‌اند. با این حال، برخی از اطلاعات منابع ممکن است نتیجه تحقیقات کتابداران و پژوهشگران معاصر باشد. بنابراین، سطح جزئیات کدشناسی (توضیحات جسمیت نسخه‌های خطی) و کتابشناختی (محتوا و مراجع) متفاوت است و در طول زمان و با ادامه تحقیقات در حال تغییر است.

* برگرفته از اطلاعات تارنمای فهرست <https://www.fihrist.org.uk/>

Institutions

Oxford University	British Library	Cambridge University	The University of Manchester	School of Oriental and African Studies
Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland	University of Birmingham	King's College Cambridge	Eton College	Wellcome Trust
Wadham College (University of Oxford)	Trinity College Cambridge	University of St Andrews	Arabic Commentaries on the Hippocratic Aphorisms project	Jesus College (Cambridge)
Hertford College (University of Oxford)	Queens' College (Cambridge)	Trinity Hall (Cambridge)	Keble College (University of Oxford)	Trinity College Dublin, the University of Dublin
Ancient India and Iran Trust	New College (University of Oxford)	St Antony's College (Oxford)		

Accessibility Privacy Policy Terms of use Contact us

معرفی کتابخانه ها و مراکز اسناد در شبه قاره

لیلا عبدی خجسته*

پاکستان و قلمی نسخه [۱] (قسمت اول)، برگرفته از «پایگاه خبری نسخ خطی بساتین» www.manuscripts.ir

سرزمین بهاولپور از سال ۱۱۴۰-۱۳۶۶ق / ۱۷۲۷-۱۹۴۷م یکی از حکومت‌های نواب‌نشین هندوستان قدیم بود که سلسله حاکمانش به عباسیان بغداد می‌رسید. پس از تقسیم هندوستان در ۱۴- اوت ۱۹۴۷م آخرین نواب بهاولپور -صادق محمد خان پنجم (۱۹۲۴-۱۹۶۶)- بهاولپور را به کشور جدیدالتاسیس پاکستان ملحق ساخت. امروزه بهاولپور در جنوب ایالت پنجاب پاکستان است.

زبان رسمی ایالت بهاولپور فارسی بود و نوابان حکومتی کتابخانه‌های نفیسی داشتند که مالمال از نسخه‌های خطی بودند: «کتابخانه دولت‌خانه»، «کتابخانه نورمحل»، «کتابخانه سلطانی در صادق‌گر محل»، «کتابخانه قدیم محل» [«محل» در زبان اردو: کاخ]، «کتابخانه جامعه عباسیه» (امروزه: کتابخانه مرکزی دانشگاه اسلامی بهاولپور)، «کتابخانه مطالعاتی صادق» (امروزه: کتابخانه مرکزی بهاولپور). همه آنها دارای نسخ خطی و برخی از آنها منحصر به فرد بوده‌اند.

موقعیت شهر بهاولپور در پاکستان

یادداشت

از کتابخانه‌های شخصی ایالت بهاولپور که دارای نسخه خطی هستند، می‌توان به کتابخانه گیلانی در «اوج»، کتابخانه جندیر «در سردارپور جندیر ملیسی»، کتابخانه میرزاهد حسین در «سنجریور» و کتابخانه مبارک در «صادق‌آباد» اشاره کرد.

ساختمان کتابخانه گیلانی

«کتابخانه گیلانی» - در ایالت بهاولپور و نخستین مرکز سلسله قادریه در شبه‌قاره است. یکی از بزرگان مشهور سلسله قادریه حضرت سید محمد غوث گیلانی متخلص به قادری (وفات: ۹۲۳ق) از حلب به اوج آمد در سال ۸۸۷ ق سلسله اوج گیلانی را بنیان نهاد. او کتابخانه‌ای را بنا نهاد که رفته‌رفته دارای

ذخیره‌های نادری شد. فهرست نسخه‌های خطی «کتابخانه گیلانی» در بهاولپور چاپ شد. [۲]

سجاده‌نشین کنونی درگاه قادریه غوثیه عالیه در اوج شریف - مخدوم سید افتخار حسن گیلانی - در مصاحبه‌ای در سال ۲۰۲۱ گفته است که برای استفاده بهتر محققان از این کتابخانه، مفتی تنویر مدنی به راهنمای ریاض حسین بتا در حال کار روی نسخه‌های خطی، مرمت و فهرست‌نویسی آنهاست.

«کتابخانه اوج بخاری» - خاندان بخاری هم که تقریباً از قدمت سیدسده ساله برخوردار هستند دارای کتاب‌های نادری از تصوف می‌باشند. در کتابخانه اوج بخاری نسخه‌های خطی بسیار نادر، فرامین شاهی و اسناد مهم و قدیمی است.

* لیلا عبدی خجسته - دانش آموخته زبان و ادبیات اردو، دانشگاه سند، پاکستان

۱- «قلمی نسخه» در زبان اردو به معنای «نسخه خطی» است.

2. A Descriptive Catalogue of the Oriental Manuscripts in the Durgah Library Uch Sharif Gilani, Bahawalpur State, Urdu Academy, By: Ghulam Sarwar, 1960

سفرنامه تلنگانه (قسمت اول)

یادداشت

اسدالله عبدلی آشتیانی

در سفر سال گذشته به هند توانستم از برخی از مراکز مهم فرهنگی و آرشیوی این کشور بازدید نمایم. یکی از برنامه های از پیش تعیین شده در این سفر بازدید از آرشیو ایالت تلنگانه در حیدرآباد، مرکز ایالت کهنسال دکن بود که چیزی نزدیک به بیش از سی و اندی میلیون برگ سند فارسی را در خود جای داده است. بیشتر این اسناد مربوط به حضور دولت مردانی ایرانی تبار و ایرانیانی تاثیرگذار در این نواحی است که در آن منطقه بانی تاسیس پادشاهی های قدرتمندی نظیر بهمنی، قطبشاهی، عادلشاهی و آصفجاهی بوده اند. این تاثیر عمیق فرهنگی بر پیکره این ایالت و بناهای تاریخی آن به خوبی نمایان است و از این جهت حیدرآباد را بیش از پیش مشهور می سازد. سازه های عظیم سنگی و مساجد بسیار رفیع با کتیبه های بسیار زیبا که در اوج استادی و توانمندی حجاری شده و همراهی و همفکری دو تمدن ایران و هند را به رخ جهانیان می کشاند. به جز این نفوذ فرهنگی ایران در قالب اسناد فارسی و شیوه حکومت داری آنها بر اساس دیوانسالاری مختص ایرانیان در این آرشیو مهم قابل بررسی و پژوهش است. همچنین خط فارسی و محاسبات رمزی حساب سیاق در دوران حکومت ایرانی ملوک ایرانی نژاد در نظام اداری و دیوانی آنها به عنوان اصلی ترین محور حکومتی حضور پررنگ داشته و به راحتی قابل رهگیری و بررسی است.

مرکز اسناد تلنگانه

اسناد اداری، دیوانی و محاسباتی امور مالی و بودجه ریزی سلسله های ذکر شده در این آرشیو نشان از حضور فرهنگ ایرانی در تمامی لایه های اداری و اموری عادی را به روشنی بیان می نماید. اسنادی مانند: فرامین، احکام، نشانه های دولتی و رقعہ جات، اسناد فرد دیوانی (طبق ها)، دفاتر امور دیوانی و حسابرسی و دخل و خرج و بودجه ریزی مانند: (آوارجه، روزنامه، توجیه، قانون، قانون گویی، مفرده)، اسناد نظامی و افواج، براتهای دیوانی مانند: مدد معاش، مستمری، مقرری و سایر پرداختهای مختلف به افراد و احاد تاثیر گذار جامعه و حتی نیازمندان جلب توجه می کند. اسناد واگذاری املاک و اقطاع و تیول به طبقات مختلف دیوانی و نظامی یا به اصطلاحات «بخشی» که در حفاظت و نگهداری قلعه و حدود و ثغور حکمرانی نقش مهم و تاثیر گذاری دارند. از جمله مهمترین اسناد موجود فارسی است. که بخش معظمی را در این مجموعه بی نظیر در خود محفوظ دارد. که شامل کمک های بلاعوض به درگاهایی عرفا، وزرا، دانشمندان و طبقات مختلف مردم به رسم مستمری و مدد معاش جهت استحکام حاکمیت خود و رضایت عمومی و اقبال عامه مردم به پادشاه و سلسله های حکومتگر در این اسناد بسیار مهم دیده می شود. عمده اسناد موجود فارسی در آرشیو تلنگانه به خط سیاق دیوانی یا اداری حکومت های فارسی زبان دکن است. که خواستگاه این خط ایران و مربوط به دوره ساسانی است. همچنین شیوه آرشیو اسناد خود حکایت مفصلی است که در شماره آینده بدان خواهم پرداخت.

زیر نظر مهدی خواجه پیری
به کوشش محمد حکمت

همکاران این شماره:

اسدالله عبدلی آشتیانی، محمد رضا بهزادی،
شهاب خواجه پیری، لیلا عبدی خجسته و
امید علیپور علیایی

نشانی دفتر تهران:

تهران، خیابان نوفل لوشاتو، جنب بانک ملی،
پلاک ۶۳، ساختمان علامه میرحامد حسین

تلفن: ۶۶۷۰۲۰۴۲-۶۶۷۰۲۰۴۳

نشانی دفتر مرکزی:

دهلی نو، خیابان تلگ مارگ، شماره ۱۸، خانه
فرهنگ جمهوری اسلامی ایران

تلفن: ۱۱۲۳۳۸۳۱۱۶+۹۱

www.indianislamicmanuscripts.com

noormicrofilmtelngane@gmail.com

این خبرنامه مستقل است و هر سه ماه یکبار به
صورت الکترونیکی منتشر می شود.

